భూగోళ శాస్త్రము

భూగోళశాస్త్రము అనఁగా భూతలమున కనఁబడెడు దేశ సముద్రాదులను వివరించునది. భూమి గుండ్రముగా యుండి ధ్రువముల వద్ద కొద్దిగా ఒత్తబడి వున్నదని శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టియున్నారు. భూగోళమును రెండు సమాన అర్ధభాగములుగా విభజించి ఒకదానికి పూర్వార్ధ భాగమనియు రెండవ దానికి పశ్చిమార్ధ భాగమనియు పేరు పెట్టినారు. భూగోళము ఉత్తరము నుండి దక్షిణమునకు సుమారు ౭౯౨౦ కోసులు, తూర్పు నుండి పడమరకు ౭౯౨౬ కోసుల పొడవు కలదు. భూగోళము చుట్టుకొలత సుమారు ౨౫ వేల కోసులు వున్నదని శాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టినారు.

భూగోళము మూడువంతులు నీటిని, ఒకవంతు నేలను కలిగియున్నది. భూమిని మరల ఏడు ఖండములుగా విభజించినారు. అవి ఆసియా, ఆఫ్రికా, ఆస్ట్రేలియా, ఐరోపా (యూరోప్), ఉత్తర అమెరికా, దక్షిణ అమెరికా, అంటార్కిటికా. జలభాగములలో ఐదు మహాసముద్రములుగలవు. అవి పసిఫిక్ మహాసముద్రము, హిందూ మహాసముద్రము, అట్లాంటిక్ మహాసముద్రము, ఆర్కిటిక్ మహాసముద్రము, అంటార్కిటిక్ మహాసముద్రము.

విశ్వము

ఈ అనంత విశ్వములో కోట్ల కొలది నక్షత్రములు ఉన్నవి. ఇట్టి ప్రకాశవంతమైన నక్షత్రములలో సూర్యగోళము ఒకటి. నక్షత్రములు సూర్యగోళము కంటె చాల దూరముల వుండుటచే అవి మనకు చిన్నవిగ చుక్కలవలె కనబడుచున్నవి. సూర్యుని చుట్టు తిరుగు గ్రహములలో భూమి ఒకటి. భూమికాక బుధుడు, శుక్రుడు, అంగారకుడు, బృహస్పతి సూర్యుని చుట్టు తిరుగుచున్నవి. ఈ గ్రహముల చుట్టు మరికొన్ని చిన్న గ్రహములు తిరుగుచున్నవి.

రాహువు, కేతువు అనునవి ఛాయాగ్రహములు. చంద్రుడు భూమి చుట్టు తిరుగును. సూర్య మండలముతో చేరిన వీటన్నిటిని సౌరకుటుంబము అని అందురు. భూమి తన చుట్టు తాను తిరుగుచు సూర్యుని చుట్టు తిరుగుచున్నది. తన చుట్టు తాను తిరుగుట వలన పగలురాత్రులు సూర్యుని చుట్టు తిరుగుట వలన ఋతువులు ఏర్పడుచున్నవి. భూమి తన చుట్టు తాను తిరుగుటకు ౨౪ గంటలు లేదా ఒక దినము పట్టును. సూర్యుని చుట్టు తిరుగుటకు ౩౬౫ రోజుల ౫ గంటల ౫౦ నిమిషములు పట్టును. దీనిని మనము ఒక సంవత్సరము అని చెప్పుచుందుము.

భారత దేశము

ఆసియా ఖండములోని పెద్ద భూభాగమలో భరత ఖండము ఒకటి. దీనిని ఇండియా (భారత్) లేక హిందూదేశమని కూడా అందురు. భారతదేశ వైశాల్యము సుమారు ౩౨,౮౭,౨౬౩ చదరపు కిలోమీటర్లు. భారతదేశమునకు ఉత్తరమున హిమాలయ పర్వతములు, తూర్పున బంగాళాఖాతము దక్షిణమున హిందూ మహాసముద్రము, పశ్చిమమున అరేబియా సముద్రము ఎల్లలుగా ఉన్నవి. భారతదేశముయొక్క సముద్ర తీరము పొడవు ౭,౫౧౬.౫ కిలోమీటర్లు. భారతదేశము మధ్యలో వింధ్య పర్వతములున్నవి. ఈ వింధ్య పర్వతములకు ఉత్తరముననున్న దేశభాగమును ఉత్తర హిందూస్థానమనియు, దక్షిణముననున్న భాగమును దక్షిణహిందూస్థానమనియు అందురు. ఉత్తర హిందూస్థానములో సింధు, గంగ, యమున, బ్రహ్మపుత్ర, మహానది, నర్మద, తపతి ముఖ్యమైన నదులు. దక్షిణ హిందూస్థానములో గోదావరి, కృష్ణ, తుంగభద్ర, పెన్న, కావేరి, తామ్రపర్ణి అనునవి ముఖ్యమైన నదులు. భారతదేశములో హిందూ, మహమ్మదీయ, క్రైస్తవ, బౌద్ధ, జైన, సిక్కు మతములు ముఖ్యమైన మతములు.

భారతదేశ జనాభా ౧౯౯౧ లెక్కల ప్రకారము ౮౪ కోట్ల ౬౩ లక్షలు. వీరిలో పురుషులు ౪౪ కోట్ల ౫౨ లక్షలు మఱియు స్త్రీలు ౪౦ కోట్ల ౧౧ లక్షలు. బారత రాజ్యాంగము ఆమోదించిన ప్రాంతీయ భాషలి ౧౮. వాటిలో ముఖ్యమైనవి అవి హిందీ, బెంగాలీ, గుజరాతీ, ఒరియా, తెలుగు, తమిళము, కన్నడము, మళయాళము, మరాఠీ, రాజస్థానీ, మణిపురి, ఉర్దూ, కాశ్మీరీ, సంస్కృతము, అస్సామీ, సింధీ, కొంకిణి, నేపాలీ మొదలగునవి. భారతదేశములో అత్యధిక ప్రజలు మాటలాడు భాష హిందీ తఱువాత స్థానము తెలుగుది.

భారతదేశ సంక్షిప్త చరిత్ర

మనదేశ చరిత్ర అనాదియైనది. సృష్ట్యాదినుండియే మనదేశము చరిత్రకెక్కినది. అప్పుడు మనదేశముండిన పెద్ద భూభాగమునకు జంబూద్వీపమని పేరు. అప్పుడు ధర్మమును ఏర్పాటుచేసిన మహాపురుషులు మనువులు. వారు పదునలుగురు. వారే మన సంఘమునకు మూలపురుషులు. కనుకనే మనకు మానవులను పేరు వచ్చినది.

ఆదికాలమున మనదేశమును పాలించిన వారిలో భరతుడు చాలా గొప్పవాడు. అతడు దేశమును ఏకచ్ఛత్రముగా ధర్మసమ్మతముగా ప్రజారంజకముగా పరిపాలించినందువలన మనదేశమునకు ఆయన పేరుతో భరతఖండమను పేరు కాలక్రమమున యేర్పడి అదియే స్థిరపడిపోయెను.

విశాలమైన ఈ ఖండము తర్వాత తర్వాత పరిపాలన సౌకర్యమునకై పెక్కు మండలములుగా విభజింపబడెను. ఒక్కొక్క మండలమునకు ఒక రాజు ఏర్పడెను. ఈ ఱీతిగా అనేకమంది రాజులేర్పడిరి. ఈ రాజులలో ముఖ్యముగా సూర్యవంశమువారని, చంద్రవంశమువారని రెండు రాజవంశములు ప్రసిద్ధిపొందెను. ఆ రాజులు ధర్మరక్షణమునకు కంకణము కట్టుకుని తమ జీవితమంతయు దానికే వినియోగించి కీర్తిపొందిరి.

అందు సూర్య వంశములో మాంధాత, హరిశ్చంద్రుడు, దశరథుడు, శ్రీరాముడు మొదలైన రాజులు మిక్కిలి ప్రసిద్ధినొందిరి. వారు రాజ్య విస్తరణకు పాటుపడినను ప్రజల జీవితము జోలికిపోక వారివారి ధర్మములను వారువారు సక్రమముగా ఆచరించునట్లు చూచుకొనుచుండిరి. చంద్రవంశములో యాదవులు, కౌరవులు, పాండవులు మొదలైనవారు లోకములో ధర్మస్థాపనకు పాటుపడిరి.

సూర్యవంశపు రాజులలో రఘుమహారాజు స్మరింపదగినవాడు. ఆయన సంపూర్ణ భూప్రదక్షిణము చేసెను. తర్వాత శ్రీరాముడు దక్షిణా పథమందంతట సంచారముచేసి దేశశాంతికి భంగము కలిగించుచుండిన రాక్షసులను సంహరించి సనాతన ధర్మ సంస్థాపనకు ఏర్పడుచుండిన విఘ్నములను తొలగించి ప్రజలకు సుఖసంతోషములు గలిగించెను. ఆయన రాజ్యములో ప్రజలందరు సుఖముగానుండిరి. కనుకనే యిప్పటికిని జనులు రామరాజ్యమను మాటను శ్రేష్ఠమైనదను అర్థములో వాడుచున్నారు. ఆ శ్రీరాముని చరిత్ర తెలుపునదే శ్రీమద్రామాయణము.

శ్రీరాముని తర్వాత కాలక్రమమున సూర్యవంశము యొక్క ప్రభావము తగ్గి చంద్రవంశము ప్రబలెను. దానిలో యాదవులు ఎన్నదగినవారు. యాదవులలో సుప్రసిద్ధుడు శ్రీకృష్ణుడు. చంద్రవంశములో భరతవంశము ప్రశిద్ధమైనది. చంద్రవంశమునకు చెందిన పాండవులు హిమాచలమునుండి సేతువు వరకు దేశమును ఏకఛత్రముగా ఏలిరి. అధర్మమును నాశనము చేసి ధర్మమును నిలుపుటకై శ్రీకృష్ణుడు పాండవులను చేరదీసి వారి మూలమున తన ఆశయములను సాధించెను. ఆ ప్రయత్నమల ఫలితమే మహాభారత యుద్ధము. మన ప్రాచీన ఇతిహాసములలో రామాయణము శ్రీరాముని చరితమును, భారతము పాండవుల చరితమును చక్కగా

తెలుపుచున్నవి. శ్రీకృష్ణుని చరిత్రను శ్రీమద్భాగవతము తెలుపుచున్నది. శ్రీకృష్ణుడు యుద్ధరంగమున అర్జునునకు భగవద్గీతనుపదేశించినాడు. ఇది ప్రపంచమునందలి అనేక భాషలలో అనువదింపబడి పవిత్రమైనదిగా భావింపబడినది.

మహాభారత యుద్ధమునకు తర్వాత కాలస్వభావమువలన మానవునిలో మార్పులేర్పడెను. తోడివారిపై ఈర్ష్య, అసూయ మొదలైనవి ప్రబలెను. స్వార్థము, అహంకారము వలన ఒకటైయుండిన దేశము అనేక స్వతంత్ర్య రాజ్యములుగా చీలెను.

కొన్నాళ్ళకు మగధరాజ్యము ప్రధానమందెను. అది క్రీ॥పూ॥ ౬, ౪ శతాబ్దముల కాలము. శిశునాగవంశ రాజులు మహావైభవముతో రాజ్యమేలిరి. వారిలో బింబిసారుడు మిక్కిలి ప్రసిద్ధిపొందినవాడు. శిశునఅగుల తర్వాత నందవంశమువారు ప్రబలులైరి. మౌర్యవంశపువాడైన చంద్రగుప్తుడు విశాల సామ్రాజ్యమును స్థాపించెను. అప్పటికి కొంతకాలము క్రిందటనే గ్రీకుదేశ ప్రభువు అలెగ్జాండరు పంజాబు పడమటి ప్రాంతము వరకు దండెత్తివచ్చి కొంత దేశమును ఆక్రమించుకొని యవన రాజ్యమును స్థాపించిపోయెను. చంద్రగుప్తుడు ఆ యవనులను పారద్రోలి తన రాజ్యమును ఆఫ్ఘనిస్తాన్, పారశీక దేశములవరకు వ్యాపింపజేసెను. అతని మనుమడైన అశోకుడు దక్షిణమున కావేరీ తీరమువరకు తన రాజ్యమును విస్తరింపజేసెను. అతడు ప్రజలకు చాల సహాయముచేసి కీర్తి సంపాదించెను. అతని పిమ్మట ఆ సామ్రాజ్యము క్షీణించెను. తర్వాత శుంగవంశమువారు, కణ్వులు, ఆంధ్రులు కొంతకాలము ప్రబలియుండిరి. ఈ మధ్యకాలములో విక్రమార్కుడు ఉజ్జయిని రాజధానిగా మాళవమును పాలించి శకజాతివారిని ఓడించుటచే శకారియై, శకపురుషుడై అనేక కథలకు నాయకుడై ప్రకాశించెను. ఇతని కాలము క్రీ॥పూ॥ మొదటి శతాబ్దము. ఇతనిని క్రీ॥శ॥ మొదటి శతాబ్దమున శాతవాహన వంశీయుడైన శాలివాహనుడు ఓడించి మరిక శకమునకు మూలపురుషుడాయెను. ఇతని పేరుతో ఏర్పడినదే శాలివాహన శకము.

తరువాత ఉత్తర హిందూస్థానమున గుప్తులు, దక్షిణ హిందూస్థానమున శాతవాహనులు, రాష్ట్రకూటులు, చోళులు, పాండ్యులు, పల్లవులు పాలింపజొచ్చిరి.

పదవ శతాబ్దమున ఉత్తరదేశములో చిన్న చిన్న రాజ్యములు ఐకమత్యము లేకుండ పరస్పరము పోట్లాడుకొనజొచ్చెను. ఈసాకు చూచుకొని మహమ్మదీయులు ప్రవేశించి క్రమముగా మహమ్మదీయ రాజ్యమును స్థాపించిరి.

విజయనగర సామ్రాజ్యము ఆంధ్రదేశమున ప్రముఖ స్థానము వహించినది. విజయనగర సామ్రాజ్య నిర్మాతలైన హరిహర బుక్కరాయ సోదరులును, వారికి ఆచార్యులైన శ్రీ విద్యారణ్యులవారును ఓరుగల్లుకు చెందిన ఆంధ్ర మహాపురుషులే.

చరిత్రపూర్వయుగము నుండి ఆంధ్రదేశము ప్రసిద్ధిని పొందినది. పురాణకాలమునందు ఆంధ్రశాతవాహనులు యావద్భారతమును పరిపాలించిన చక్రవర్తులు. తరువాత ఇక్ష్వాకులు, పల్లవులు, శాలంకాయనులు, ఆనందగోత్రులు, విష్ణుకుండినులు, చాళిక్యులు, రాష్ట్రకూటులు, గాంగులు, చాళుక్య చోళులు, కాకతీయులు, గజపతులు, ముసునూరి నాయకులు, రెడ్డిరాజులు ఆంధ్రదేశమును పాలించిన ప్రముఖ రాజన్యులు.

౧౫, ౧౬ శతాబ్దములలో దక్షిణదేశమున విజయనగర సామ్రాజ్యము గొపంపగా వృద్ధిపొందెను. విజయనగర సామ్రాజ్యపు రాజులలో ప్రసిద్ధి పొందినవాడు శ్రీకృష్ణదేవరాయలు. ఇతని కాలములో శిల్పము, సాహిత్యము, సంగీతము మొదలగు కళలు చాల వృద్ధిపొందెను. ఇతని ఆస్థానములో అష్టగిద్దజములు అను ఎనమండుగురు కవులు గలరు. వారిలో ముఖ్యుడు తెనాలి రామలింగడు. ఆంధ్రసామ్రాజ్య చరిత్రలో శ్రీకృష్ణదేవరాయల పరిపాలనా కాలము విశిష్టమైనదని చెప్పవచ్చును. శ్రీకృష్ణదేవరాయల తర్వాత ఈ సామ్రాజ్యము కూడ మహమ్మదీయుల దండయాత్రలతో క్షీణించిపోయెను. వీని శిథిలమును నేటికిని కర్ణాటక రాష్ట్రమునందలి

బళ్ళారి జిల్లాలోని హంపి యందు చూడవచ్చును.

౧౬, ౧౭ శతాబ్దములలో దేశచరిత్రయందు మరొక ఘట్టమేర్పడెను. విదేశీయులైన పోర్చుగీసువారు, ఫ్రెంచివారు, ఆంగ్లేయులు భాగ్యవంతమైన మన దేశముపై కన్నువేసిరి. వ్యాపారము చేసికొను నెపముతో ఒకరొకరుగా మనదేశమునకు వచ్చిరి. ఆ సమయములో దేశములో అనేక రాజ్యములుండెను. వానిలో కొన్నటిని హిందువులు, కొన్నిటిని మహమ్మదీయులు పాలించుచుండిరి. వారు పరస్పరము పోట్లాడుకొనుచు ఆ విదేశీయులను సైనికసహాయము కోరజొచ్చిరి. వ్యాపారమునకై వచ్చిన విదేశీయులు ఈ అవకాశమును వినియోగించుకొని తమ తమ వ్యాపారాభివృద్ధితోబాటు రాజ్యమును కూడ సంపాదించుటకు ప్రయత్నములు చేసిరి. రాజ్యములను సంపాదించు విషయములో విదేశీయులు పరస్పరము యుద్ధములు చేసిరి. తుదకు ఆంగ్లేయులు జయించిరి. వారు తూర్పు ఇండియా కంపెనీ పేరుతో వర్తకములోనేగాక రాజ్యపాలనములోను విశేషశ్రద్ధ చూపనారంభించిరి. దేశములలోని రాజుల అంతఃకలహముల మూలమున వీరు క్రమముగా దేశమంతను తమ అధీనములోనికి తెచ్చుకొని, ఆసేతు హిమాచలము ఏకచ్ఛత్రముగా పరిపాలింపసాగిరి. అంతలో ఇంగ్లాండు రాణియైన విక్టోరియా మహారాణి తూర్పిండియా కంపెనీవారి అధికారమును, రాజ్యమును స్వాధీనము జేసికొనెను. అది మొదలుకొని ఆమె పేరిట రాజప్రతినిధులు మన దేశమున పరిపాలన సాగింపజొచ్చిరి.

ఆంగ్లేయుల పాలనలో మనకు తంతి, తపాల, రైళ్ళు మొదలైన సదుపాయములు ఏర్పడెను. కాని, వారు ఇంగ్లీషు భాషకే ప్రాముఖ్యమిచ్చి పాఠశాలలలోను దానికే ప్రాముఖ్యమిచ్చుటచే మన దేశభాషలకు, మాతృభాషయైన సంస్కృతమునకు క్రమముగా పలుకుబడి తగ్గెను. స్వాతంత్ర్యము సన్నగిల్లి పరతంత్ర దాస్యము ప్రబలెను. ఆంగ్లేయుల పెత్తనము ఎక్కువాయెను.

దేశములోని ఈ పరిస్థితులను గ్రహించి, మన పెద్దలు దేశమునకు స్వాతంత్ర్యము సంపాదించుటకై భారత జాతీయా కాంగ్రెసు అను సంస్థను స్థాపించిరి. వీరి అహింసాయుత పోరాటమువలన క్రమముగా మన దేశీయులకు రాజ్యాంగములో ప్రవేశము, పరిపాలనా సౌకర్యములు కొంతకు కొంత ఏర్పడజొచ్చెను. కాని, నిర్బంధము పూర్తిగా తొలగలేదు. ఇంతలో భారత జాతీయ కాంగ్రెసుకు పోటీగా మహమ్మదీయులు ముస్లిం లీగ్ అను సంస్థను స్థాపించిరి. ఇరుపక్షములవారు దేశీయ స్వాతంత్ర్యమే ప్రధానోద్దేశముగ కృషి చేయసాగిరి. దేశస్వాతంత్ర్యమునకై మన నాయకులు ఎన్నియో విధముల స్వాతంత్ర్య పోరాటము సలిపి, చెఱసాలలకు కూడ వెళ్ళి ఎన్నియో హింసలపాలైరి. ఇట్లుండ గాంధీ మహాత్ముడు కాంగ్రెసునకు సారథ్యము వహించి, అహింసా విధానమున సత్యాగ్రహము కొనసాగించి, ఎట్లయితేనేమి ఎట్టకేలకు రక్తపాతము లేకుండగనే ఆంగ్లేయులు మనకు స్వాతంత్ర్యము ఇచ్చి పోవునట్లు చేసెను.

౧౯౪౭ ఆగష్టు ౧౫వ తేదీనాడు మనకు స్వాతంత్ర్యము లభించెను. ముస్లిం లీగ్ వారు తమ జాతి వారికి ప్రత్యేక దేశము కావలెనని పట్టుపట్టుటచే మన అఖండ భారతదేశమును రెండు భాగములు చేసిరి. మహమ్మదీయులు ఎక్కువమంది గల ప్రదేశములను కలిపి పాకిస్తాన్ అను పేర ముస్లిం లీగ్ వారి ఆధిపత్యమునకు పోయెను. ౧౯౫౦ జనవరి ౨౬వ తేదీన మన దేశము సర్వస్వతంత్ర ప్రజాస్వామ్య గణతంత్రరాజ్యముగా రూపొందెను. ఆంగ్లేయ పరిపాలకులు మన దేశమును వదలి పోయిరి.

తఱువాత దేశములోని పెద్దలందరు కలిసి మనదేశమునకు ప్రత్యేక రాజ్యాంగమును నిర్ణయించిరి. దాని ప్రకారమే ఇప్పుడు పాలన సాగుచున్నది. మనదేశముయొక్క అధిపతిని రాష్ట్రపతి అందురు. ఆయన అధికారమును పరిపాలనా సౌకర్యమునకై వికేంద్రీకరణ చేసిరి. కొంత కేంద్రమునకు, మిగిలినది ఆయా రాష్ట్రములకు దాఖలు పరిచిరి. కొన్ని శాఖలు కేంద్ర, రాష్ట్ర ప్రభుత్వములక ఉమ్మడి అధికారము క్రింద గూడ ఉండును.

భారతదేశము మొత్తమునకు ఏర్పడినట్టిది కేంద్ర ప్రభుత్వము. దానికి అధిపతి రాష్ట్రపతి. ఆయన అయిదేండ్ల కొకమారు కేంద్ర శాసనసభ ఉభయ విభాగములందలి సభ్యులచే ఎన్నుకోబడును. కేంద్రములోని దిగువ సభను లోక్ సభ అనియు, ఎగువ సభను రాజ్య సభ అనియు అందురు.

రాష్ట్రపతికి పరిపాలనలో సలహాలిచ్చుటకు ఒక మంత్రివర్గమున్నది. దానికి పెద్ద ప్రధాని అనబడును. ప్రజాసభ అను దిగువసభ సభ్యులలో ఎక్కువమంది ఆదరించు ప్రధాన పక్షమేదో దాని నాయకుని ప్రధానిగా రాష్ట్రపతి నియమించును. ఈ కేంద్ర ప్రభుత్వమునకు లోబడి పరిపాలన సులువుగా సాగుటకై మనదేశమును అప్పుడు ౨౬ రాష్ట్రములుగా, ౬ కేంద్రపాలిత ప్రాంతములుగా విభజించినారు. రాష్ట్రమునకు ప్రధానాధిపతులు గవర్నర్లు, వారికి తోడుగా మంత్రివర్గములుండును. మంత్రివర్గములకు ముఖ్యమంత్రులు నాయకులై యుందురు. ప్రస్తుతము మనదేశమున ౨౮ రాష్ట్రములు, ౭ కేంద్రపాలిత ప్రాంతములు గలవు.

మంత్రివర్గ సభ్యులు శాసనసభకు బాధ్యులై యుందురు. వీరు శాసనసభ విశ్వాసమును ఎల్లప్పుడు కాపాడుకోవలెను. వీరి విశ్వాసమును కోలుపోయినప్పుడు వీరు మంత్రిపదవులనుండి తప్పుకోవలసి యుండును.

శాసనసభలు కొన్ని కొన్ని రాష్ట్రములకు రెండేసి వుండును. కొన్నింటికి ఒక్కటే వుండును. రెండేసి ఉన్నచోట ఒకదానిని దిగువసభ లేక విధానసభ అని ఇంకొక దానిని ఎగువసభ లేక విధానపరిషత్తు అని పిలుతురు.

అసెంబ్లీ అనికూడ పిలవబడు దిగువసభకు సభ్యులను రాష్ట్రములోని వయోజనులందరు కలిసి ఎన్నుకొందురు. ఈ సభ్యులు ఐదేండ్లు ఆ పదవిలో ఉందురు. ఈ సభకు ఒక అధ్యక్షుడు ఉండును. ఆయనను ఆంగ్లమున స్పీకర్ అందురు. ఈ సభను విధానసభ అని కూడ అందురు.

ఎగువసభను కౌన్సిలు లేదా విధానపరిషత్తు అందురు. ఇది శాశ్వతమైనది. రెండ్లేండ్లకొకసారి ఇందలి సభ్యులలో మూడింట ఒకవంతు మంది పదవీ విరమణ చేయుదురు. ఈ సభకు కూడా అధ్యక్షుడు ఉండును. ఆయనను ఛైర్మన్ అందురు.

రాష్ట్రప్రభుత్వమునందు సచివాలయం (సెక్రటేరియట్) కాక విద్యాశాఖ, పరిశ్రమశాఖ, వ్యవసాయశాఖ, ఆరోగ్యశాఖ మొదలైన అనేక శాఖలుండును. ఒక్కొక్క శాఖకు ఒక్కొక్క అధ్యక్షుడు ఉండును. వారు ఆయా శాఖల పంత్రుల అధికామునకు లోబడి తమ తమ పనులు సాగించుచు జిల్లాలోని వివిధ అధికారులకు ఉత్తర్వులు పంపుచుందురు.

ఇప్పటి రాష్ట్రములవారీ, జిల్లాలవారీ పరిపాలన ప్రాచీన కాలమున లేదు. గ్రామపరిపాలనయే అప్పుడెక్కువగా ఉండెను. అదియే పంచాయితీ పరిపాలన. ఈ పంచాయితీల పద్ధతినికూడా మనవారు ఇప్పటికిని వదలకుండ ఏదో రూపముగా అమలు జరుపుచున్నారు. పంచాయితీ పరిపాలనకు ముఖ్యసూత్రము ఊరిపెద్దల పెత్తనము. ఇందులో అధికారుల ప్రమేయము లేదు. అనగా ప్రజాస్వామ్యము ఇందులో పైచేయి వహించునన్నమాట. ఈ ప్రకారముగానే మనవారు జిల్లాసంస్థలు, తాలూకాసంస్థలు ప్రవేశపెట్టిరి. నగరపాలకసంస్థలు, మహానగరపాలకసంస్థలు వచ్చెను. అవియే ఇప్పుడిప్పుడు దేశకాల పరిస్థితులను అనుసరించి జిల్లా ప్రజాపరిషత్తులు, రెవిన్యూ మండలములు, సమాజ వికాస కేంద్రములు మొదలైన పేర్లతో పనిచేయుచుందురు. అధికార పరిపాలనయు, ప్రజాప్రతినిధుల పరిపాలనయు సరిసమానముగా పనిచేయుచు ప్రజాసంక్షేమమునకు పాటుపడుచున్నవి. పంచాయితీలనగా ఆదిలో ఉండినట్లు ఐదుగురు ఊరిపెద్దల సంఘములన్నమాట. ఆసంఖ్య ఇప్పటి అవసరములనుబట్టి బాగుగా పెరిగిపోయినది. కాని, పేరు మాత్రము అట్లే నిలిచిపోయినది. గ్రామములోని చిన్న పంచాయితీలను గ్రామ పంచాయితీలందురు. ఆ

పంచాయితీలను కలిపి పంచాయితీ సమితులు అని యేర్పాటు చేసిరి. ౧౯౮౫ సం|| నుండి పంచాయితీ సమితులు, తాలూకాల స్థానే రెవిన్యూ మండలములను ఏర్పాటుచేసిరి.

మండల ప్రాంతములోని వ్యవసాయము, చిన్న పరిశ్రమలు, అభివృద్ధి, విద్య, సాంఘిక సంక్షేమము మొదలైన పనుల నిర్వహణ మండలాధికారులకు అప్పగించబడినది.

జిల్లాలోని ప్రణాళికలో సమాజాభివృద్ధి, ఆహారము, వ్యవసాయము, విద్య, వైద్యము వగైరా పనులు జిల్లాప్రజాపరిషత్తు వారికి అప్పగించబడినవి.

మండలములు, జిల్లా ప్రజాపరిషత్తులు కాక ముఖ్యమైన పట్టణములో వాటి పరిపాలన కొరకు నగరపాలకసంస్థలు ఉన్నవి. నగరపాలకసంస్థలోని సభ్యులను ఆయా నగరపాలకసంస్థలోని వయోజనులు ఎన్నుకొందురు. ఆ సభ్యులను కౌన్సిలర్లు అందురు. వారి నాయకుని ఛైర్మన్ అందురు. నగరపాలకసంస్థ విధులను కమిషనర్ అను ఉద్యోగి నిర్వహించుచుండును. అటులనే మహానగరపాలకసంస్థల అధ్యక్షుడిని మేయర్ అందురు.

ఈ ప్రకారము గ్రామమములకు మండలములు, పట్టణములకు నగరపాలకసంస్థలు, జిల్లాలకు జిల్లా ప్రజా పరిషత్తులు వాటి వాటి అధ్యక్షుల నాయకత్వమున రాష్ట్ర పరిపాలనలు సాగుచున్నవి.

జిల్లాలలోని వయోజనులచే రాష్ట్ర శాసనసభ సభ్యులు ఎన్నుకోబడుదురు. వారు తమ నాయకుడగు ముఖ్యమంత్రిని ఎన్నుకొందురు. ముఖ్యమంత్రి నాయకత్వమున రాష్ట్ర పరిపాలన సాగుచున్నది.

ఆయా రాష్ట్రములలోని వయోజనులచే లోక్ సభకు ఎన్నకొభడినవారిని లోక్ సభ సభ్యులందురు. వీరు తమకు నాయకునిగా ప్రధానమంత్రిని ఎన్నుకొందురు. ప్రధానమంత్రి నాయకత్వమున దేశ పరిపాలన సాగుచున్నది. ౧౮ సంవత్సరముల వయస్సు పైబడిన వారికి ఓటు వేయు హక్కుగలదు.

ఆంధ్రప్రదేశ్

మన రాష్ట్రము ఆంధ్రప్రదేశ్. మన రాష్ట్ర రాజధాని నగరము హైదరాబాదు. మన రాష్ట్ర వైశాల్యము ౨,౭౫,౦౪౫ చదరపు కిలోమీటర్లు. వైశాల్యము జనాభా బట్టి కూడా భారతదేశమున మన రాష్ట్రము ఐదవది. మన రాష్ట్ర జనాభా (౨౦౦౧ సంవత్సర లెక్కలు) ౭,౫౭,౨౭,౫౪౧. ఇందు స్త్రీలు 3,౭౪,౪౦,౭30 పురుషులు 3,౮౨,౮౬,౮౧౧. జనసాంద్రత చదరపు కిలోమీటరునకు ౨౭౫. యావద్భారత సాంద్రత 3౨౪. మన హైదరాబాదు నగరము భారతదేశమున పెద్దనగరములలో ఆరవది. తక్కినవి ముంబయి, కలకత్తా, ఢిల్లీ, చెన్నయ్, బెంగళూరు.

మన రాష్ట్రమున ప్రధానమైన భాష తెలుగు. భారతదేశమున హిందీ తరువాత ఎక్కువమంది మాట్లాడు భాష తెలుగు.

మన రాష్ట్రమున లక్షకు మించిన జనాభా గలిగిన పట్టణములు 3౬. అవి వరుసగా హైదరాబాదు, విశాఖపట్టణము, విజయవాడ, వరంగల్లు, గుంటూరు, నెల్లూరు, రాజమండ్రి, కాకినాడ, నిజామాబాదు, కర్నూలు, రామగుండం, తిరుపతి, అనంతపురం, సికిందరాబాదు, కరీంనగర్, ఏలూరు, మచిలీపట్నం, విజయనగరం, ప్రొద్దుటూరు, ఖమ్మం, ఆదోని, చిత్తూరు, నంద్యాల, తెనాలి, ఒంగోలు, భీమవరం, మహబూబ్ నగర్, కడప, హిందుపూరం, గుంతకల్లు, గుడివాడ, నల్గొండ, శ్రీకాకుళం, ఆదిలాబాదు, ధర్మవరం, తాడేపల్లిగూడెం.

మన రాష్ట్రమునకు ఉత్తరమున ఒరిస్సా, జార్ఖండ్, మహారాష్ట్రములు, పడమర కర్ణాటక, మహారాష్ట్రములు, దక్షిణమున తమిళనాడు రాష్ట్రము, తూర్పున బంగాళాఖాతము గలవు. ఆంధ్రప్రదేశమున మొత్తము సముద్రతీరము నిడివి ౯౭౪ కిలోమీటర్లు.

మనకు సాధారణముగా మార్చి నెల నుండి జూనం నెలాఖరు వరకు వేసవి కాలము, జూలై నుండి అక్టోబరు వరకు వర్షాకాలము, నవంబరు నుండి ఫిబ్రవరి వరకు చలికాలము.

నైసర్గిక పరిస్థితిని బట్టి మన రాష్ట్రమును మూడు సహజ భాగములుగా ఘాగింపవచ్చును. అవి తూర్పుకనుమలు మఱియు ఇతర కొండ ప్రాంతములు, పీఠభూమి ప్రాంతము, తూర్పుతీర మైదానము.

ఆంధ్ర ప్రదేశమున ఉత్తర ప్రాంతమున గాలికొండలు, మహేంద్రగిరి పర్వతములు, పాలకొండలు, సింహాచల పర్వతములు, గోదావరి ప్రాంతమున పాపికొండలు, కృష్ణానది ప్రాంతమున నందికొండ, శ్రీశైల పర్వతములు, దక్షిణమున తిరుపతి కొండలు, పడమట సహ్యాద్రి పర్వతశ్రేణి గలవు. వీటిలో ౧౮౨౭.౬ మీటర్ల ఎత్తుగలిగిన మహేంద్రగిరి మిక్కిలి ఎత్తైన పర్వత శిఖరము. ౧౬౦౦ మీటర్లు ఎత్తు గలవి గాలికొండలందు గలవు.

ఈ పర్వత శ్రేణులలోను, నదీతీర ప్రాంతములలోను, శ్రీకాకుళము, విశాఖపట్టణము, తూర్పు, పశ్చిమ గోదావరి, కర్నూలు, కడప, వరంగల్లు, ఆదిలాబాదు, కరీంనగర్, మహబూబునగర్, నిజామాబాద్, ఖమ్మం జిల్లాలలోను దట్టమైన అడవులున్నవి.

మన రాష్ట్రమున వర్షపాతము సాలీన ౯౧౪.౪ సెంటీమీటర్లు.

మహా పవిత్రమైన పుష్కరనదులుగా భావింపబడుచున్న దివ్యనదులు గోదావరి, కృష్ణ, తుంగభద్ర గాక మన రాష్ట్రమున పెన్నానది, ప్రాణహిత, మంజీర, బహుద, వంశధార, సువర్ణముఖి, మూసి (ముచుకుంద), దుందుభి, పాలేరు మొదలగు నదులు కూడ కలవు.

మన రాష్ట్రమున విజయపురివద్ద కృష్ణానదిపై నాగార్జునసాగర్, పోచంపాడువద్ద గోదావరిపై పోచంపాడు (శ్రీరాంసాగర్) ఆనకట్టలు నిర్మించినారు. వీనినుండి కాలువల ద్వారా కొన్ని లక్షల ఎకరముల భూములకు నీటిపారుదల సౌకర్యము కలిగి కొన్ని లక్షల టన్నుల ఆహార ధాన్యములు పండుటకు వీలగుచున్నది. నాగార్జునసాగర్ వద్ద విద్యుచ్ఛక్తి కూడ ఉత్పత్తియగుచున్నది. శ్రీశైలంవద్ద కృష్ణా నదిపై నిర్మింపబడిన ఆనకట్టనుండి మన రాష్ట్రమునకు అధికముగా విద్యుచ్ఛక్తి లభించుటయేగాక రాయలసీమలో కొన్ని జిల్లాలళొని భూములకు నీటిపారుదల సౌకర్యము లభించుచున్నది. మన రాష్ట్రమున నాగార్జునసాగర్, పోచంపాడు, శ్రీశైలం వంటి గొప్ప ఆనకట్టలే గాక శ్రీకాకుళం జిల్లాలో వంశధార నదిపై వంశధార ఆనకట్ట, నెల్లూరు వద్ద పెన్నానదిపై సోమశిల అనకట్ట మొదలగు యితర ఆనకట్టలు గలవు. ఎగువ, దిగువ సీలేరు, మాచ్ ఖండ్, నాగార్జునసాగర్ ఆనకట్టల నుండి, రామగుండం, క్రొత్తగూడెం, విజయవాడ, నెల్లూరు థర్మల్ కేంద్రములనుండి మన రాష్ట్రమునకు విద్యుచ్ఛక్తి లభించుచున్నది. రామగుండంవద్ద సూపర్ థర్మల్ స్టేషను నిర్మింపబడినది. దీనివలన మన రాష్ట్రమునకు అధికముగా విద్యుచ్ఛక్తి లభించుచున్నది. శ్రీశైలంవద్ద కృష్ణానది నుండి కాలువలద్వారా రాయలసీమ ప్రాంతమనకు నీటిపారిదల సౌకర్యము, తమిళనాడులోని చెన్నయి నగరమునకు త్రాగునీటి సౌకర్యము కొరకు తెలుగుగంగ ప్రాజెక్టు నిర్మించబడుచున్నది.

రాజమండ్రి (రాజమహేంద్రవరము)వద్ద గోదావరి నదిపైన రైలు వంతెన పొడవు ౯౦౩౬ అడుగులు. దీనికంటె పెద్ద వంతెన భారతదేశమున మరియొక్కటి మాత్రమే కలదు. శోణానదిపై కల ఆ వంతెన పొడవు ౧౦౦౭౨ అడుగులు. రాజమండ్రి వద్ద గోదావరిపై రైలు-రోడ్డు వంతెన నూతనముగా నిర్మింపబడినది.

ఆంధ్రప్రదేశమున మొత్తము ౫,౦౨౫.౬౮ కి.మీ. నిడివిగల రైలు మార్గములున్నవి. రోడ్డు మార్గములలోమనకు ౨౯౪౯ కి.మీ. నిడివిగల జాతీయ రహదారులు మరియు ౪౨,౫౧౧ కి.మీ. నిడివిగల రాష్ట్ర రహదారులు కలవు. ఇవిగాక ౧౯౩౦ కి.మీ. నీటి కాలువ రవాణాసౌకర్యము కలదు.

ఆంధ్రప్రదేశమున హయదరాబాదులోని చార్ మీనార్ ఎత్తైన కట్టడము. దీని ఎత్తు ౧౮౮ అడుగులు. దీనికంటె భారతదేశమున ఎత్తైన కట్టడములు ఢిల్లీలోని కుతుబ్ మీనార్ ముంబయి విశ్వవిద్యాలయ గోపురము, బీజాపూర్ గోల్ గుంబజ్ మాత్రమే.

ప్రపంచమున గొప్ప చిత్రవస్తు ప్రదర్శనశాలలలో నిక్కటైగు సాలార్‌జంగ్ సంగ్రహాలయము, గౌతమబుద్ధుని ఏకశిలా విగ్రహము హైదరాబాదు నగరమునందున్నవి.

విశాఖపట్టణము జిల్లాలోని అరకులోయ, చిత్తూరుజిల్లాలోని మదనపల్లె సమీపములోని హార్స్లీ కొండలు మన రాష్ట్రమున వేసవి విడిది కేంద్రములు.

హైదరాబాదు నగరమున చక్కని జంతు ప్రదర్శనశాల గలదు. ఇచ్చటనుండు జంతువులకు సహజ వాతావరణము కల్పించియున్నారు.

ఆంధ్రప్రదేశమున నాగార్జునకొండ, జగ్గయ్యపేట, అమరావతి బౌద్ధ స్థూపములకు రామప్పగుడి, ఓరుగల్లు, హనుమకొండ దేవాలయములు మొదలైనవి కాకతీయ శిల్పకళా సంప్రదాయమునకు, లేపాక్షి, తాడిపత్రి దేవాలయములు విజయనగర శిల్పకళా సంప్రదాయమునకు ప్రసిద్ధములు.

ఆంధ్రప్రదేశము జీవనదులచేత పవిత్రమైన రాష్ట్రమగుటవలన వ్యవసాయమిచ్చటి జనులకు ముఖ్యవృత్తి అయినది. వరి, చెఱకు, పొగాకు, నూనెగింజలు, ప్రత్తి, జొన్నలు ముఖ్యమైన పంటలు. పొగాకు పంటలో ఆంధ్రరాష్ట్రమునది దేశములో ప్రథమస్థానము. ఇచ్చట లభించు ఖనిజములలో నేలబొగ్గు, ఇనుము, రాగి, అల్యూమినియం, మాంగనీసు, అభ్రకము, గ్రాఫైట్, ముగ్గురాయి, సున్నపురాళ్ళు, తెల్లసుద్ద మూఖ్యమైనవి.

భారీ పరిశ్రమలలో చక్కెర, నూలు, సిమెంటు, జనపనార మిల్లులు, ఎరువుల తయారీ, నపకా నిర్మాణము, నూనెశుద్ధి కర్మాగారము, విద్యుచ్ఛక్తి పరికరములు, యంత్ర పరికరముల తయారీ, సిగరెట్ల తయారీ ముఖ్యమైనవి.

కుటీర పరిశ్రమలలో చేనేత, అల్లికపని, బొమ్మల తయారీ, బిద్రీపని, తోళ్ళ పరిశ్రమ, కుట్టుపని మొదలైనవి. ఆసియా ఖండమున అతిపెద్దదైన పంచదార మిల్లు మన రాష్ట్రమున నిజామాబాద్ వద్ద బోధన్ (శర్కర్ నగర్) నందున్నది.

ఆంధ్రప్రదేశములోని విశ్వవిద్యాలయములు: వాల్తేరులోని ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయము, హైదరాబాదులోని ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయము, వ్యవసాయ విశ్వవిద్యాలయము, కేంద్ర విశ్వవిద్యాలయము, సార్వత్రిక విశ్వవిద్యాలయము, తెలుగు విశ్వవిద్యాలయము, తిరుపతిలోని శ్రీవేఙ్కటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయము, పద్మావతీ మహిళా విశ్వవిద్యాలయము, వరంగల్లులోని విశ్వవిద్యాలయము, గుంటూరులోని నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయము, విజయవాడలోని వైద్య విశ్వవిద్యాలయము, పుట్టపర్తిలోని సత్యసాయి విశ్వవిద్యాలయము, అనంతపురములోని శ్రీకృష్ణదేవరాయ విశ్వవిద్యాలయము. ఈ విశ్వవిద్యాలయములకు అనుబంధముగా పెక్కు సాధారణ కళాశాలలు, వైద్య, సాంకేతిక మొదలగు వృత్తివిద్యా కళాశాలలు కలవు.

ఆంధ్రప్రదేశములో ఏడు రేడియో కేంద్రములున్నవి. ఇందు హైదరాబాదు, విజయవాడలందు ప్రసారకేంద్రములును, కడప,

విశాఖపట్టణము, ఓరుగల్లు, కర్నూలు, ఆదిలాబాదులందు రిలే కేంద్రములును కలవు.

ఆంధ్రప్రదేశమున పెక్కు పుణ్యక్షేత్రములున్నవి. ఇందు తిరుపతి, శ్రీశైలము, భద్రాచలము యావద్భారత ప్రఖ్యాతి గలవి. ఇవిగాక శ్రీకాళహస్తి, వేములవాడ, అన్నవరము, యాదగిరి, నాచగిరి, ద్రాక్షారామము, కోటప్పకొండ, అలంపురము, హనుమకొండ, జీడికల్లు, త్రిపురాంతకము, మహానంది, అరసవిల్లి, శ్రీముఖలింగం, అమరావతి, వేదాద్రి, ఒంటిమిట్ట, కీరపండరి, విజయవాడ, పుష్పగిరి, బ్రహ్మంగారి మఠం, శ్రీకూర్మం, బాసర, సింహాచలం మొదలైన పుణ్య క్షేత్రములు కలవు.

ఆంధ్రదేశము పరిపాలనా సౌలభ్యము కొరకు ౨౩ జిల్లాలుగా విభజింపబడినది. వీటిని మూడు ప్రధాన విభాగములుగా చేయవచ్చును, అవి కోస్తా లేదా సర్కారు జిల్లాలు, రాయలసీమ జిల్లాలు, తెలంగాణ జిల్లాలు.

శ్రీకాకుళము, విజయనగరము, విశాఖపట్టణము, తూర్పగోదావరి, పశ్చిమగోదావరి, కృష్ణా, గుంటూరు, ప్రకాశం మరియు నెల్లూరు జిల్లాలు కోస్తా విభాగములోనివి. చిత్తూరు, కడప, అనంతపురము మరియు కర్నూలు జిల్లాలు రాయలసీమ విభాగములోనివి. ఆదిలాబాదు, నిజామాబాదు, కరీంనగర్, మెదక్, రంగారెడ్డి, హైదరాబాదు, మహబూబునగర్, నల్గొండ, వరంగల్లు మరియు ఖమ్మం జిల్లాలు తెలంగాన విభాగములోనివి.